

bindende Overenskomster, saa vilde han være tilbøielig til at see Sagen i et andet Lys og finde, at der da var tilstrækkelig Anledning for Rigsdagen til at tage Sagen i sin Haand. I saa Henseende kan jeg kun gjentage, hvad jeg før nævnte, at de saakaldte Overenskomster eller Forhandlinger mellem Delegerede fra de interesserede Parter og de Embedsmænd, som Regjeringen havde sendt derover, i det Høieste kunne betragtes som Vidnesbyrd om Stemningen paa Bornholm; om Overenskomster, der skulde binde de Enkelte, der havde sendt Delegerede til Underhandlingerne, kan der derimod slet ikke være Tale, og dersom altsaa Sagen ikke ordnes ad Lovgivningens Vej, tør man med næsten useilbarlig Sikkerhed forudsætte, at der vil reise sig Processer, ikke blot i de tre Sogne, hvorfra det ikke er lykkes at tilveiebringe Udtalelser for Regjeringens Forslag, men ogsaa i de tolv Sogne, hvor man glæder sig ved en stærkt udtalt Stemning for Lovudkastet. Jeg skulde derfor ønske, at det maatte lykkes at tilveiebringe stor Enighed i denne Sag her i Thinget; jeg troer, at det vilde være ønskelig for Regjeringen, da der dog er en vis Modstand mod Lovudkastet fra de interesserede Parters Side, om Rigsdagen med stor Genstemighed vilde slutte sig dertil.

Sagse: Naar den ærede Ordfører anførte de store Vanskeligheder, der vilde være forbundne med at faae denne Sag paakjendt ved Domstolene, saa er det netop disse Vanskeligheder, som have gjort mig betænkelig ved at modsætte mig Lovudkastet. Dersom det var en let Sag for Beskommende paa Bornholm at faae Sagen tilendebragt, dersom der ikke var saamange Participanter, som skule have Sagen paadømt, og dersom det ikke fandtes at være saa vanskeligt at faae en Afgjørelse af, hvorledes Brugs- eller Eiendomsretten skal tildeles hver Participant, saa skulde jeg ikke have nogen Betænkelighed ved at reise Modstand mod dette Lovforslag; men det er netop disse Vanskeligheder ved Retsfølgelsen, saaledes som den ærede Ordfører har skildret os dem, som have bevirket, at jeg meget nødtigt har villet modsætte mig det.

Naar han forøvrigt imod mig har bemærket, at jeg har skildret Forholdene anderledes,

end de nu ere, saa skal jeg dertil kun sige, at jeg udtrykkelig har anført, at Udskiftningen fra Aaret 1848 af var foregaaet imellem Gaardmændene, saaledes at Huusmændene i en heel Deel Aar aldeles ingen Brugsret have haft. Men det er baade af Oberretten og Høiesteret erkjendt, at der derved er gjort Huusmændene uret. Jeg mener, at Grunden til, at Huusmændene have viist nogen Tilbøielighed til at gaae ind paa Lovforslaget, er den, at de i saa lang Tid faktisk have været udelukkede fra Brugen, og at de nu have Haab om ved denne Ordning dog at faae nogen Brugsret over Jerderne, naar de blive udlagte til Kommunejord. Min Mening er derfor, at det, som maa være Hovedsagen i denne Sag, er, at der gives Huusmændene det tilbage, som er dem frataaget, efterat Udskiftningen er paabegyndt. Naar den ærede Ordfører har udtalt, at det efter hans Kjendskab til Bornholm ikke kan ansees for muligt, at Huusmænd skulde have holdt flere Aar, saa kan jeg kun sige, at en Bornholmer har berettet mig det, og er det ogsaa kun Saa, der have haft Aar, saa er det dog for Disse en Fordeel, de ville gaae glip af, naar der plantes Skov paa Udmarken.

(Med Hensyn til de Bemærkninger, som den ærede Landssthingsmand for Bornholm (Sonne) har fremsat, saa forekommer det mig, at han væsentlig har indskrænket sig til at sige, at Værdien af disse Jorder er ubetydelig; han har dog ved Siden deraf anført, at det imidlertid var muligt, at de enkelte Lodder ved en Udskiftning kunde give saa Meget som 1, 2 eller endog 5 Rd. i aarlig Indtægt, og det troer jeg ikke kan ansees som en ubetydelig Indtægt for en Huusmand. Jeg troer imidlertid efter den Maade, hvorpaa han omtalte Delingsforholdet, at han med Hensyn hertil svæver i en Vilbavelse; han sagde nemlig, at Gaardmændene skulde have $\frac{2}{3}$ eller ialtfald Halvdelen af Udmarkslodderne. Dersom Brugsretten blev tilkjendt Huusmændene efter den Norm, som Landsøverretten opstillede, saa vil der ikke være Tale om i denne Henseende at dele Huusmændene og Gaardmændene i to Klasser; men der vil kun være Tale om at give dem hver ligemeget, Huusmændene ligesaameget som Gaardmændene. Jeg finder mig derfor ikke